

חיי דעת



לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

בגליון השבוע

מענייני ערב שבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון מס'
6

מדיני ערב שבת

כיצד אופן קבלת שבת?

קבלת השבת צריכה להיות בדיבור (מ"ב שם ס"ק כ"א). ע"י שאומר "הריני מקבל עלי שבת קודש". אמנם גם באופן שחשב זאת בליבו שמקבל את השבת, נחשב לו כקבלה, וחל עליו שבת קודש. (עיין מ"ב הנ"ל, ושמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ו סעיף ב' והערה י"ב).

אך אשה המדליקה נרות, המנחה שמקבלת שבת בהדלקת הנרות, (במ"ב שם) ואינה צריכה דיבור נוסף בשביל זה.

מה הדין מי שקיבל שבת, ונזכר שער דין לא התפלל תפילת מנחה?

דבר זה תלוי במחלוקת הפוסקים מהו "קבלת שבת" שאדם מקבל לעצמו לפני שבת. השולחן ערוך הרב (סימן רס"א בקונטרס אחרון ג') סובר, שקבלת שבת שאדם מקבל על עצמו זהו רק לענין שלא לעשות מלאכה האסורה בשבת, אך עדיין לא חל עליו קדושת השבת להיחשב כיום השבת ממש. ולכן סובר, שמותר לאדם שקיבל על עצמו שבת, להתפלל אח"כ תפילת מנחה. אך מהמשנה ברורה נראה שסובר, (סימן רס"ג ס"ק מ"ג) שאף בקבלת שבת של כל אדם בפני עצמו חל עליו יום השבת ממש. שכותב שאשה שהדליקה נרות שבת אינה יכולה להתפלל אח"כ תפילת מנחה. ולפי"ז, כן הדין בכל אדם שקיבל שבת, שאסור לו אח"כ להתפלל תפילת מנחה. (עיין שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ו סעיף ה' והערה כ"ח, ושם פרק מ"ג הערה קכ"ח).

ולכן, יזהר כל אדם שלא יקבל שבת לפני שהתפלל תפילת מנחה. ומי שקיבל שבת

ונזכר שעדיין לא התפלל תפילת מנחה, ישאל לרב מה דינו.

ויש לדעת, כי כל מה שכתבנו הוא באדם שקיבל שבת לעצמו ע"י דיבור או מחשבה. אך מי שקיבל שבת ע"י שענה "ברכו" שלפני תפילת ערבית, או שאמר "מזמור שיר ליום השבת" וכו', בזה ודאי חל עליו שבת ממש, ולא רק לענין איסור מלאכה, ואסור לו להתפלל אח"כ תפילת מנחה, אלא צריך להתפלל ערבית פעמיים, פעם ראשונה לשם תפילת ערבית, ופעם שניה לשם תשלומין על תפילת מנחה. (שו"ע סימן רס"ג סעיף ט"ו, ומ"ב ס"ק ס"א).

אם תפילת המנחה בבית הכנסת סמוך מאד לשקיעת החמה, מה יעשה?

יש להשתדל להתחיל את תפילת המנחה בציבור מוקדם, כדי שאחר שיסיימו להתפלל ישאר מספיק זמן לפני השקיעה לקבל שבת ולקיים מצות "תוספת שבת".

אם בכ"ז התאחרה תפילת המנחה, ורואה שלא ישאר מספיק זמן אחר שיסיימו את התפילה, תלוי בזה, שאם את תפילת הלחש שלו יוכל לסיים זמן מספיק לפני השקיעה, יתפלל, ומיד לאחר שגומר את תפילת הלחש שלו יקבל על עצמו שבת, (שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ו סעיף ה' והערה כ"ה). ויכול אח"כ להמשיך ולשמוע את חזרת הש"ץ, ולענות קדושה וקדיש עם הציבור. (שם) אך אם רואה שגם את תפילת הלחש לא יספיקו הציבור לפני השקיעה, יש פוסקים המתירים שיתפלל ביחידות מוקדם, ולא יחכה להתפלל עם

הציבור, (שם, ועיי"ש הערה כ"ו). וכך יוכל אח"כ לקבל שבת זמן מספיק לפני השקיעה. אמנם בקהילות רבות לא נתקבל דין זה, אך בכל אופן כשמוגיע הזמן סמוך לשקיעה, יקבל על עצמו שבת במחשבה [לענין איסור עשיית מלאכה].

מה הדין אם הציבור בבית הכנסת כבר קיבלו שבת, אך הוא עדיין לא התפלל תפילת מנחה?

אמנם הדין הוא, שכשהציבור קיבלו שבת, הרי הם גוררים אחריהם את היחיד ואף עליו חלה קבלת השבת. אך כותב המ"ב, (סימן רס"ג ביאור הלכה ד"ה של חול.) שלענין תפילת המנחה אינו נגרר אחריהם, ויכול להתפלל תפילת מנחה, אף אחר שהציבור קיבלו עליהם שבת, [אלא א"כ] אף הוא היה עמהם בעת קבלת השבת ואמר "מזמור שיר ליום השבת" וכו', או ענה עמהם "ברכו", שאז אסור לו להתפלל אח"כ את תפילת המנחה.

ובאופן זה, אסור לו להכנס לבית הכנסת היכן שנמצאים הציבור שקיבלו את השבת ולהתפלל שם מנחה, אלא עליו לצאת מבית הכנסת לחדר צדדי וכדו' ושם להתפלל. והטעם, שאחר שהציבור קיבלו שבת לא יעשו חול אצלם. (שו"ע סימן רס"ג סעיף ט"ו, ומ"ב שם ס"ק נ"ט).

מי שקיבל שבת וצריך לעשות איזה מלאכה האם באפשרותו לבטל את קבלת השבת שלו?

ודאי הוא שבשום אופן אין היתר לעשות מלאכה לאחר שקיבל שבת, אלא הנידון



הלכות שבת - המשך

לשיטת ר"ת רק מפני חומרה בעלמא לענין שלא לעשות מלאכות דאורייתא, מותר לו לבקש מאדם אחר שאינו חושש לזה שיעשה בשבילו אפילו מלאכות דאורייתא, משום שאמירה לאדם אחר לעשות מלאכה אינה כאיסור דאורייתא שקיבל על עצמו שלא לעשות.

שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ו סעיף כ"א.

אמנם, כל זה באופן שהציבור עדיין לא קיבלו את השבת, אבל באופן שהציבור קיבלו את השבת, אסור לכל אדם לעשות מלאכה, מפני שהיחיד נגרר אחר הציבור, וחל עליו שבת. (מ"ב ס"ק ס"ד).

הוא אם יש אפשרות לבטל את קבלת השבת. וצריך לידע שזו שאלה קשה, ובכל אופן יש לעשות שאלת רב, ובכאן רק נביא את צדדי הענין. דבר זה תלוי מהו גדר הקבלה הזו שמקבל את השבת, האם זהו כמו "נדר", פי' שנחשב כאילו נדר שלא לעשות מלאכות בזמן זה, א"כ תהיה האפשרות לבטל זאת בפני שלשה אנשים [בית דין], ועפ"י כל הלכות התרת נדרים. (ענין שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ו הערה י"א.) אך המקובל הוא שקבלת שבת אינה בגדר של נדר וא"א לבטלה בשום אופן. (הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א.)

בגליון הבא:

• האם מותר להשתהות מלקדש בליל שבת?

• מי שאינו תאב לאכול מיד האם מותר לו להמתין מלקדש?

• מה הדין מי שאינו תאב לאכול מיד, אך יש לו בני בית או אורחים שכבר רעבים?

• האם יכולה אשה להוציא איש בקידוש?

• האם מותר לשתות או לאכול לפני הקידוש?

מה הדין מי שמקפיד במוצאי שבת על זמן ר"ת, האם מותר לו לומר לאחר שאינו מקפיד ע"ז שיעשה עבורו מלאכה?

שיטת ר"ת היא שהלילה מתחיל רק 72 דקות אחר השקיעה, וא"כ מי שחושש לשיטתו מקפיד להוציא את השבת רק אחר 72 דקות מהשקיעה. ואם רוצה לבקש ממי שאינו חושש לשיטת ר"ת שיעשה בשבילו מלאכה בתוך זמן זה [אחרי שאותו אדם כבר הוציא את השבת], הדבר תלוי בזה, שאם הוא חושש לשיטת ר"ת מפני שסובר שכך היא עיקר ההלכה, א"כ אסור לו לבקש מאדם אחר שיעשה בשבילו מלאכה, שהרי הוא סובר שעדיין שבת. אבל אם הוא חושש

מי שקיבל שבת האם מותר לו לבקש מאחר שעדיין לא קיבל שבת שיעשה עבורו מלאכה?

מי שקיבל שבת, בין האיש שקיבל שבת ע"י תפילה או דיבור אחר או מחשבה, בין האשה שקיבלה שבת בהדלקת הנרות, יכול לבקש ממי שעדיין לא קיבל את השבת לעשות עבורו כל מלאכה, ואפילו מלאכה שאסור לעשותה בשבת מדאורייתא. (שו"ע סימן רס"ג סעיף י"ז, ושמירת

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליזוי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו
והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם
המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il

